

Doba osvietenstva a reforiem

Kráľovná Mária Terézia (panovala v rokoch 1740 - 1780) a jej nástupca a syn Jozef II. (vládol v rokoch 1780 - 1790) uskutočnili celý rad zásadných reforiem v duchu ideí osvietenstva. K najdôležitejším patrila školská reforma Ratio educationis (1777), ktorá položila základy ľudového školstva a umožnila zriaďovať školy s vyučovaním v materinskom jazyku, regulácia povinností poddaných (1767 - 1772), prijatie tzv. tolerančného patentu (1781), ktorým bola odstránená diskriminácia protestantských cirkví a napokon zrušenie nevoľníctva (1785), ktoré odstránilo osobnú závislosť poddaných od feudálneho panstva. Reformy sa stretli s výraznou podporou slovenských vzdelancov. K aktívnym stúpencom a propagátorom reforiem patrili Adam František Kollár pôsobiaci na panovníckom dvore vo Viedni, katolícky farár a spisovateľ Juraj Fándly, národohospodár Samuel Tešedík a mnohí ďalší. V tomto období došlo k určitému oslabeniu pozície Slovenska, keď v rámci reorganizácie správy štátu bola do maďarského Budína presťahovaná Trnavská univerzita a väčšina centrálnych úradov z Bratislavy.

(1) Mária Terézia, uhorská kráľovná v rokoch 1740 - 1780. Dobový portrét. Stredoslovenské múzeum Banská Bystrica

(2) František I. Štefan Lotrinský, manžel Márie Terézie, zakladateľ manufaktúr v Šaštíne a Holiči. Dobový portrét. SNM - Múzeum Červený Kameň

(3) Knieža Albert Sasko-Tešínsky, manžel dcéry Márie Terézie, Márie Kristíny, v rokoch 1766 - 1780 miestodržiteľ Uhorska so sídlom na Bratislavskom hrade. Tú vytvoril základy dnešnej vienskej Albertiny. Dobový portrét. SNM - Múzeum Červený Kameň

(4) Mária Terézia na známke Slovenskej republiky k dejinám poštového práva, autori D. Kállay a R. Cigáňik, 2000

(5) Adam František Kollár (1718 - 1783), slovenský vzdelanec, knihovník cisárskej knižnice vo Viedni, historik a kráľovský radca. Podieľal sa na príprave osvietenských reforiem Márie Terézie najmä v oblasti školstva. J. Haurzinger, olej, 1779. Magyar nemzeti múzeum Budapešť

(6) Ratio educationis - organizačný poriadok pre školskú sústavu v Uhorsku,

(7) Jozef II., uhorský kráľ v rokoch 1780 - 1790, dobový portrét. Galéria mesta Bratislavy

(8) Kohútik - učebná pomôcka s abecedou, koniec 18. storočia. Múzeum školstva a pedagogiky Bratislava

(9) Dom U dobrého pastiera v Bratislave, 2. polovica 18. storočia

(10) Obchodná reklama na súkno pre vojakov, 2. polovica 18. storočia

(11) Slničné hodiny z dvoch mosadzných kruhov, 2. polovica 18. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

(12) Majolika z manufaktúry v Holiči, 2. polovica 18. storočia. SNM - Historické múzeum Bratislava

(13) Poštová mapa Uhorska od J. M. Korabinského, 1786. Knižnica SNM

